

У цілому проект змін до Конституції України від ВО “Батьківщина”, на відміну від інших політичних партій, найбільш відповідає моделі Конституції зі змінами у 2004 році та парламентсько–президентській формі державного правління. Також у ньому враховується особливості формування парламенту сьомої каденції котрий був обраний за змішаною (мажоритарно–пропорційною) виборчою системою.

Таким чином, вище представлені особливості двох варіантів конституційних змін від правлячих політичних партій ВО “Батьківщина” та УДАР були спробою розібратися у політико–правових тонкощах механізму стримувань та противаг, що очевидно є на часі з огляду на ті суспільно–політичні процеси що відбуваються на тепер в країні. Ці проекти частково дають відповідь на ряд проблемних запитань чинної конституції, але не є досить ідеальними для політико–правового поля держави, зокрема для систему балансу влади в Україні. Зокрема, УДАР розконцентровує формування уряду між парламентом та президентом, а ВО “Батьківщина” залишає попередню модель формування уряду, але ставить його відповідальність чітко перед парламентом, тим самим дає можливість говорити про вплив парламентської більшості (коаліцію) на уряд та формування парламентсько–президентської республіки.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про внесення змін до Конституції України” №2222–IV від 8.12.2004.
2. Зміни до Конституції України, запропоновані Батьківщиною та УДАРОм: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/nayem/52f7fbcad0dce/>
3. Конституція України. Прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – Х.: “Фоліо”, 2005. – 46 с.
4. Конституція України. Текст Основного Закону з офіційним тлумаченням Конституційного Суду. Огляд і коментарі В.Ф. Погорілка та В.Л. Федоренка. – К.: “Наукова думка”, 2006. – 210 с.
5. Конституція України: гарант захисту прав людини: Рекомендації щодо проведення у вищих навчальних закладах першої лекції / (Уклад. М.Ф. Степко, Я.Я. Болюбаш, А.В. Кудін, К.М. Левківський та ін.); Відп. ред. М.Ф. Степко. – К.: Знання, 2006. – 22 с.
6. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В.П. Горбатенко [За ред. Ю.С. Шемшущенка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка]. – [2–ге вид., доп. і перероб.]. – К.: Генеза, 2004. – 736 с.

References

1. Zakon Ukrainy “Pro vnesennja zmin do Konstytucii Ukrainy” №2222–IV vid 8.12.2004.
2. Zminy do Konstytucii Ukrainy, zaproponovani Bat’kivshhynoj ta UDARom: [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://blogs.pravda.com.ua/authors/nayem/52f7fbcad0dce/>
3. Konstytucija Ukrainy. Pryjnjata na p’jati sesii Verhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnja 1996 roku. – H.: “Folio”, 2005. – 46 s.
4. Konstytucija Ukrainy. Tekst Osnovnogo Zakonu z oficijnym tлумаченням Konstytucijnogo Sudu. Ogljad i komentari V.F. Pogorilka ta V.L. Fedorenka. – K.: “Naukova dumka”, 2006. – 210 s.
5. Konstytucija Ukrainy: garant zahystu prav ljudyny: Rekomendacii shhodo provedennja u vyshhyh navchal’nyh zakladah pershoi lekcii / (Uklad. M.F. Stepko, Ja.Ja. Boljubash, A.V. Kudin, K.M. Levkivskij ta in.); Vidp. red. M.F. Stepko. – K.: Znannja, 2006. – 22 s.
6. Politologichnyj encyklopedychnyj slovnyk / Uporjadnyk V.P. Gorbatenko [Za red. Ju.S. Shemshushenka, V.D. Babkina, V.P. Gorbatenka]. – [2–ge vyd., dop. i pererob.]. – K.: Geneza, 2004. – 736 s.

Voitenko Yu.N., Ph.D. in History, Associate Professor Department of Political Science, Perejaslav–Khmelnitsky State Pedagogical University Gregory Skovorody (Ukraine, Perejaslav–Khmelnitsky), Voyt82@mail.ru

Amendments to the Constitution of Ukraine on the OU “Bat’kivshina” and UDAR: comparative analysis of political and legal

This article discusses the analysis options amendments to the Constitution of Ukraine Political parties UDAR and OU “Bat’kivshina”. Focuses on the specifics of government formation and interaction between central government agencies. An attempt was made to compare these options change with each other and with the current Constitution (2004) and 1996. Particular attention is given to articles balance system of the government, and determine the form of government in each of the options for change.

Keywords: constitution, the president, parliament, government, coalition, government agencies, local government, changes the balance of power.

Войтенко Ю.Н., кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры политологии, Переяслав–Хмельницкий государственный педагогический университет им. Григория Сковороды (Украина, Переяслав–Хмельницкий), Voyt82@mail.ru

Проекты изменений в Конституцию Украины от ВО “Батьківщина” и УДАР: компаративный политико–правовой анализ

Рассматривается анализ вариантов изменений в Конституцию Украины от политических партий УДАР и ВО “Батьківщина”. Делается акцент на особенностях формирования правительства и взаимодействия между центральными органами государственной власти. Предпринята попытка сравнить эти варианты изменений между собой, а также с действующей Конституцией (2004 года) и 1996 года. Особое внимание в статье уделено системе баланса государственной власти, а также определению формы государственного правления в каждом из вариантов изменений.

Ключевые слова: конституция, президент, парламент, правительство, коалиция, органы государственной власти, местное самоуправление, изменения, баланс власти.

* * *

УДК 329:323(477)

Морарь М.В., доктор політичних наук, професор кафедри філософії та соціології, Таврійський державний агротехнологічний університет (Україна, Мелітополь), morar.nikolay@mail.ru

ПАРТІЙНА ІДЕОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Досліджується та визначається місце і роль партійної ідеології в сучасній Україні. Підкреслюється, що найдієвішим засобом перетворення волі індивідів у колективну волю, забезпечення участі громадян у формуванні політики держави є саме політичні партії, кожна з яких має власні ідеологічні засади, систему норм і цінностей, що зорієнтовані та розраховані на конкретні соціальні групи.

Аналізується стан та перспективи розвитку партійної ідеології. В цьому контексті робиться висновок, що за час, який минув із дня проголошення незалежності України, практично жодній політичній партії так і не вдалося стати потужною ідеологічною силою, яка би впродовж певного часу здійснювала більш–менш істотний вплив на соціально–політичний процес у державі. Партійні ідеології абстрактні, не цілеспрямовані і не мають конкретного ціннісного змісту. Партійні лідери, партійні еліти не харизматичні, не яскраві. Жоден лідер з найбільших політичних сил в Україні не зможе напевно дати відповідь на питання: яку ідеологію він сповідує?

Актуалізується та обґрунтовується необхідність формування консолідаційної ідеології, відтворення системи цінностей, які б об’єднали учасників політичного процесу, здатних консолідувати українську громаду і привести український народ до злагоди і процвітання.

На наш погляд, ключовими цінностями ідеології будь–якої партії повинна стати відчуття відповідальності за долю країни, патріотизм, гуманізм, демократія, соціальна справедливість. Це і є основними напрямками партійної ідеології у формуванні громадської думки та громадського виховання.

Ключеві слова: політична ідеологія, політична партія, партійна ідеологія, партійний лідер, політичний процес, політична система.

Революційні події 2013–2014 рр. та нові соціально–політичні процеси в Україні гостро поставили на порядок денний наступні виклики: зміцнення незалежної держави, збереження стабільності і міжнародної згоди, протистояння спробам розколотися країну за ідеологічними і національними ознаками. У вирішенні цих питань велика роль відводиться політичним ідеологіям та їх носіям – партійним лідерам.

Це зумовлено насамперед посиленням ролі ідеології у трансформаційних суспільствах, у тому числі і в Україні. Людина і суспільство живуть в ідеологічному просторі так само, як у світі культури, політики, економісти. Бо ідеологія – це система поглядів та ідей, в яких відображається ставлення до дійсності через призму політичним цінностям та інтересів тих чи інших соціальних верств та спільнот.

Світова історія свідчить, що проблема цінностей стає ключовою в будь-яку епоху кардинальних змін. М.Вебер наголошував, що цінності є фундаментом мотивації поведінки людей, основою цілісності соціальної системи. Лише суспільство, у якому досягнуто консенсусу щодо того, що є цінністю, може розглядатися як стабільна система, оскільки у ній зникає головне джерело суперечностей між окремою і суспільством в цілому. І навпаки – ціннісні розколи дестабілізують систему, породжують катаклізми, потрясіння, руйнують її. Тому необхідно, як справедливо відзначає М.Дмитренко, ретельно відфільтрувати і творчо переосмислювати запозичені із світового досвіду політичні цінності, цілеспрямовано але толерантно поширювати їх у маси. Це є одним із важливіших завдань ідеології, функція якої полягає в забезпеченні інтеграції розколотої спільноти [2, с. 176].

В цьому контексті варто підкреслити, що сьогоднішній етап розвитку українського політикуму часто називають періодом деідеологізації, коли політична ідеологія виявилася фактично повністю заміненою, персоніфікацією політичного процесу. Крім того, на думку деяких науковців, українські ідеологічні партії закінчують своє існування. На місце ідеологічних партій приходять партії – ФПГ, які є політичним продовженням фінансово-промислових груп.

Варто відзначити, що безідеологічних, безідейних суспільств об'єктивно не існує. Ідеологія – це духовний фундамент, на якому будується свідомість людини. Кожна нація, як слушно відзначає М.Обушний, має свою ідеологію і жодні зміни у суспільному житті не спроможні знищити те, що закладене в природі людини – потребу в ідеології як у усвідомленій меті суспільної діяльності [6, с. 112].

Ідеологія створює фундаментальну систему цінностей суспільства і держави, формує стратегічні цілі, виходячи з корінних інтересів правлячої еліти і тих соціальних сил, на які вона спирається. А ідеології, у свою чергу, презентуються відповідними політичними партіями, громадськими об'єднаннями, рухами, групами інтересів, беручи участь у діяльності яких, громадяни реалізують власні інтереси, запити і потреби, підтримують або не підтримують формальну владу і її структури.

Найдієвішим засобом перетворення волі індивідів у колективну волю, забезпечення участі громадян у формуванні політики держави є саме політичні партії, кожна з яких має власні ідеологічні засади, систему норм і цінностей, що зорієнтовані та розраховані на конкретні соціальні групи.

Таким чином, політична ідеологія – це основа партійного життя, адже партії через систему поглядів і політичних оцінок мобілізують людей та направляють їхню діяльність на творення відповідних ідеологій соціальних систем. Використовуючи слова відомого

американського політолога Дж. ла Паломбара, партія є носієм ідеології чи певної системи орієнтацій ідеологічного характеру [11, с. 182].

Партійна проблема, яка безпосередньо стосується і об'єкта дослідження, знайшла своє висвітлення у працях як представників політичної науки, так і суміжних із нею дисциплін. Особливий інтерес становлять праці М.Головатого, В.Горбатенко, В.Кременя, М.Кармазіної, М.Обушного, М.Примуша, Ю.Шведи, в яких аналізуються трансформаційні процеси, український шлях розвитку та окремі аспекти партійного лідерства як політичного явища.

Важливі теоретичні та концептуальні положення з досліджуваної проблеми містяться у працях М.Михальченка, А.Пахарева, Ф.Рудича, в яких розглядаються проблеми сучасного суспільства, проведено критичний аналіз ролі політичних партій та їх лідерів в умовах політичної модернізації країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій [2; 3; 6] свідчить про те, що окремі аспекти даної проблеми достатньо активно вивчаються вітчизняними науковцями. Що стосується проблеми місця та ролі партійної ідеології у трансформаційних суспільствах, у тому числі і в Україні, то означене питання не стало об'єктом окремого наукового аналізу, хоча має надзвичайно важливе значення для практики сучасного державотворчого процесу. Крім того, актуальність даної теми зумовлена також і тим, що поступово змінюючись, ідеологія продовжує відігравати важливу роль у формуванні політичної позиції партії і формуванні виборчих стратегій.

Метою статті є визначення місця і роль партійної ідеології у суспільстві, а також обґрунтувати та актуалізувати необхідність формування консолідаційної ідеології, відтворення системи цінностей, які б об'єднували учасників політичного процесу, здатних консолідувати українську громаду і привести український народ до злагоди і процвітання.

Ідеологія партії – це система ідей, поглядів, уявлень, цінностей, визначення шляхів розвитку та зміни навколишнього світу, які покладені в основу діяльності політичної партії. Партійна ідеологія, як справедливо відзначає Ю.Шведа, одна з форм представлення позитивної моделі сучасного та майбутнього державного та суспільного устрою, необхідна для визначення в ній місця партії [12, с. 231].

Кожна політична партія розробляє свою партійну ідеологію чи політичну платформу. Більшість партіологів розглядають політичну платформу як теоретико-методологічне підґрунтя партії, що покликане дати уявлення про те, яку політику в різних сферах суспільного життя буде проводити партія, яких змін і рішень вона вимагає від існуючої влади й які зміни вона сама здійснить, якщо виборє державну владу [6, с. 120]. Партія формує свою програму на основі відповідної ідеології і трактує її як застосування ідеологічних підходів до конкретно-історичних умов.

Розробка ідеології, ідеологічної платформи і впровадження її в маси є однією з основних функцій партійних лідерів.

Партійні лідери мусять вміти чітко формулювати нові творчі цілі, евристичні програми та ідеології. Позитивна чи негативна оцінка ролі партій у житті сучасного

суспільства визначається переважно ставленням особи, соціальної верстви, класу, нації до тієї чи іншої ідеології, на основі якої і базує свою політико-практичну діяльність та чи інша політична партія. Безідейна партія і безідейний лідер не мають перспектив.

Німецький дослідник ідеології та партійної політики Г.Й. Феєн зазначає: “Партія мусить розробити власний, тільки їй притаманний профіль, який чітко відрізняв би її від усіх інших партій. Ця спроможність є результатом програмної роботи. Програмна робота, якою нехтують багато політичних партій, є серцевиною партійної діяльності. За допомогою своєї програми партія самовизначається і визначає своє місце, свої позиції в державі та суспільстві. В програмі принципів формулюються базові цінності, іншими словами, визначається політична антропологія, а на цій основі розробляється загальна політична концепція побудови держави, суспільства та економіки” [1]. Таким чином, політичні партії мають бути носіями ідеології, формулювати ідеологію, пропагандувати ідеї.

Проголошення незалежності України у 1991 р. пов’язане з відстоюванням певних ідейних принципів, які заклали основу української ідеології. В цьому контексті, слід звернути увагу на те, що становлення багатопартійності в Україні відбувалося в умовах економічної кризи, зростання бідності населення, формування потужних фінансово-промислових груп та посилення їх впливу на лідерів партій. На цьому етапі партійне лідерство відіграло як прогресивну, так і негативну роль у політичному процесі країни. З одного боку, сприяло демократизації суспільства, розвиткові політичної участі громадян, а з іншого стало підставою для появи олігархічних партійних кланів та фінансово-промислових угруповань. Ця суперечливість призвела до того, що українська багатопартійність, у часи державної незалежності, не змогла висунути лідера, який би об’єднав усі верстви українського суспільства в боротьбі за справжню демократію, соціальну справедливість та всенародний добробут.

Поступова ідеологічна трансформація у поєднанні з персоналізацією політичного процесу ставить наступне логічне питання: наскільки партійні лідери репрезентують та задовольняють реально існуючі у суспільстві ідейні пошуки? А, отже, – чи готові керівники партій гнучко реагувати на ідеологічні потреби українського соціуму зразка XXI століття і, відкидаючи ідейний догматизм, забезпечити відповідність власних політичних сил вимогам часу?

Вважаємо, що нині важко однозначно дати відповідь на це питання.

Партійні ідеології, на думку переважної більшості українських партіологів, абстрактні, не цілеспрямовані і не мають конкретного ціннісного змісту. Тому вони подібні у різних партій, а населенню важко відрізнити одну партію від іншої. Всі партії декларують, що вони за народ. Показові щодо цього назви окремих партій, які використовують, наприклад, бренди “народна”, чи “демократична”. За нашими підрахунками, таких партій в Україні аж 33, з яких “народних” – 19, а “демократів” різних відтінків – 14.

Аналізуючи ідеологічну ситуацію в Україні напередодні президентських виборів, М.Головатий

виділяє в українському суспільстві сім основних ідеологій: комуністичну, соціалістичну, ліберально-демократичну, соціал-демократичну, націонал-демократичну, християнсько-демократичну, критикуючи їх при цьому за повторення, копіювання, ідейну бідність та невідповідність корінним інтересам українців.

Схожу позицію обстоює С.Череватий, підкреслюючи при цьому, що політичний ідеологічний плюралізм в Україні не здатний компенсувати потреби присутності в духовному просторі країни ідеології державності, побудованої на одвічних цінностях української нації [10, с. 55].

Додамо до цього, що функціонування в українському суспільстві комуністичних, соціалістичних, ліберальних, націоналістичних та інших ідей поєднується з відсутністю ресурсів для вираження своїх інтересів через партії у пенсіонерів, учителів, лікарів, селян та інших бідних верств населення. В цьому ж контексті відмова “Майдану підприємців” від співпраці з політичними партіями через недовіру до останніх щодо захисту їх інтересів. Функціонування в суспільстві певних ідеологій, як значної кількості політичних партій за слабкої артикуляції інтересів основних соціальних груп, стає засобом маніпуляції громадською думкою і використовується лише як засіб мобілізації мас у боротьбі партій за владу.

Водночас, слід звернути увагу не лише на слабкість ідеологічної артикуляції, а й на невідповідність програмних постулатів практиці реальної роботи партій. Якщо структурувати український партійний спектр, то часто, як справедливо відзначає дослідник І.Миклашук, назва політичної сили, її ідеологія, практичні дії, заяви суперечать одна одній. Партійні програми й політичні ідеології, як правило, мають декларативний характер і не відповідають практичній діяльності даної політичної сили.

Крім того, ідеологічна складова у теоретичній та практичній діяльності більшості українських політичних партій розрахована на “демонстраційний ефект”, а головним елементом у програмах є соціальна демагогія, тобто популістські гасла. Виходячи із цього, на наш погляд, важко класифікувати українські політичні партії за традиційною схемою ліві – центристи – праві.

Українські ідеологічні партії, на думку О.Швиркова, завершують своє існування. Ідеологічний одяг цих партій остаточно зносився, і за всієї своєї колишньої краси та яскравості ні в кого вже не викликає натхнення та сплеску емоцій. Натомість сьогодні можемо спостерігати завершення переходу до нової форми партійної організації, що базується на партіях ФПГ які, є політичним продовженням фінансово-промислових груп. Саме вони витіснили з політичної сцени партії ідеологічні [13, с. 78].

На відміну від традиційних ідеологічних партій, партії – ФПГ, вважає дослідник, не формуються на основі якоїсь абстрактної ідеї, а створюються цілком свідомо для просування конкретних бізнес – проєктів, лобювання інтересів. Лобювання, що виникло при появі політичних партій стане неприхованим смислом їх існування, а конкуренцію ідеологій замінить конкуренція бізнес-планів.

Ми вважаємо, що говорити про завершення існування ідеологічних партій зарано. Що являє собою таке утворення, як політична партія? Її можна уявити у вигляді елементів, що пов'язані між собою і утворюють системно-структурну організацію, а саме: Політична партія = ідеологія + лідер + організаційна структура + фінансова база + соціальна база + форми роботи + електорат. Такої думки дотримуються сучасні українські партологи.

Ідеологія – це доктрина, на якій ґрунтується прагнення відповідної групи до влади, і тому передбачає ту чи іншу стратегію політичних дій. Кожен суспільно-політичний устрій спирається на відповідну ідеологію з її цінностями, яку пропагує та чи інша політична партія. Саме орієнтація на конкретну ідеологію допомагає політичній партії визначити перспективи її діяльності та створити програму суспільного розвитку, що буде підтримуватись населенням, допомагає вихованню політично активних громадян, що поділяють суспільні ідеали партії, поширення в масах партійних ідей тощо.

Необхідно відзначити, що за час, який минув із дня проголошення незалежності України, практично жодній політичній партії так і не вдалося стати потужною ідеологічною силою, яка би впродовж певного часу здійснювала більш-менш істотний вплив на соціально-політичний процес у державі. М.Острогорський у своїй праці “Демократія і політичні партії” згадував про нівелювання загального інтересу на користь приватних дрібних інтересів, фаворитизм, регулярне використання адміністрації для обслуговування виборчих інтересів депутатів. Зі всіма цими проблемами стикаються політичні партії у своєму розвитку [7].

Серед сучасних партійних проблем України можна визначити: відсутність чіткої ідеологічної платформи; комерціалізацію політичної діяльності та олігархізацію партійної еліти; відсутність постійної комунікації між партією і рядовими виборцями; наявність партійного популізму замість концепцій і стратегій розвитку; відсутність довгострокової стратегії партійного будівництва.

Розмітність, а часом навіть повна відсутність ідеологічної платформи є ключовою проблемою більшості політичних партій в Україні. Звичайно ж, не можна не відзначити, що в теорії багато політичних партій декларують прихильність основним політичним ідеологіям, наприклад консерватизму, лібералізму, націоналізму, комунізму чи соціал-демократії, однак на практиці і в прийнятті управлінських рішень домінує поліідеологічність.

Така відсутність елементарних ідеологічних орієнтирів призводить до виникнення багатьох, ситуативних партійних проектів, створених спеціально під виборчі кампанії різного рівня. М.Острогорський ще на початку ХХ століття писав про те, що політичні партії як засіб консолідації різних інтересів претендують на вираження інтересів усього народу, але лише в деяких випадках вони дійсно виконують цю функцію, найчастіше ж вони використовують це з метою пропаганди в боротьбі за електоральну підтримку. Ця думка підтверджується в умовах українських реалій.

Підсумовуючи, варто підкреслити, що основним критерієм, за яким формується партійна система і структуризуються інтереси суспільства, є ідеологія. Всі

вибори продемонстрували невисоку якість партійного будівництва, а саме: його безструктурність і безідейність.

Партійні ідеології абстрактні, не цілеспрямовані і не мають конкретного ціннісного змісту. Партійні лідери, партійні еліти не харизматичні, не яскраві. Жоден лідер з найбільших політичних сил в Україні не зможе напевно дати відповідь на питання: яку ідеологію він сповідує?

З урахуванням викладеного, важливим напрямом розвитку партійної системи є формування політичних партій європейського зразка. Сьогодні партій у класичному розмінні цього поняття в Україні дуже мало. Абсолютна більшість з них, як справедливо визначає М.Михальченко, побудована не на ідеологічній основі або на політичних принципах, а насправді є конгломератом людей з певними бізнесовими та іншими особистими інтересами [5, с. 262].

У європейському розумінні політична партія – це об'єднання громадян, що домагаються політичних цілей відповідно до правового порядку, встановленого в державі. Партії та лідери повинні дотримуватись передусім гуманістичних принципів: свободи, демократії, поваги до прав людини та верховенства права.

Варто підкреслити, що процес трансформації суспільства характеризується протиріччям між усталеними традиційними цінностями народу, його культурою і тими ліберальними цінностями, яких вимагає сьогодення. Розпад традиційної спільноти, поява в ній угруповань населення із протилежним способом мислення і життя ведуть до розколу світоглядної основи спільноти. Тому ідеологія повинна, відповідати життєвим реаліям і, головне, врахувати інтереси широких верств населення. Бо, як кажуть на Близькому Сході, тисячу нових храмів не гарантують й на сантиметр наближення людини до Бога.

На наш погляд, ключовими цінностями ідеології будь-якої партії повинна стати відчуття відповідальності за долю країни, патріотизм, гуманізм, демократія, соціальна справедливність. Це і є основними напрямками партійної ідеології у формуванні громадської думки та громадського виховання.

У цьому контексті, слід відзначити, що, окремі правові системи прямо встановлюють, що партія здійснює діяльність, спрямовану на поліпшення громадського виховання. У деяких державах на рівні закону конкретизують цю функцію.

Законодавство в Україні, не містить прямих посилок на виховану функцію політичних партій. На наш погляд, варто перебороти стереотипи минулого і повернутися до цього питання. Можна цілком погодитися з дослідниками, які пропонують виділити функцію громадського виховання.

На нинішньому етапі розвитку українського суспільства актуальним для партійної ідеології відтворення системи цінностей, які б об'єднували учасників політичного процесу, здатних консолідувати українську громаду і привести український народ до злагоди і процвітання.

Список використаних джерел

1. Феєн Г.-Й. Розвиток партійних систем у посткомуністичних країнах ЄС. – 2007. – 15 с. // Сайт Представ-

ництва Фонду ім. Конрада Аденауера в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kas.de/wf/doc/kas_10201-544-13-30.pdf.

2. Дмитренко М. Політична система Україна: розвиток в умовах глобалізації та інформаційної революції [Тексти] / М.А. Дмитренко: Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, ін-т оператив. діяльн. та держ. безпеки. – К.: Знання України, 2008. – 544 с.

3. Конончук С.Г. Партийна система України: ідеологічний вимір / Світлана Конончук, Олег Ярош; Укр. Не залеж. Центр політ. дослідж. – К.: [Агенство “Україна”], 2010. – 76 с.

4. Лісовський В.М. Політична і партійна ідеологія українського суспільства: різновекторність та перспектива розвитку / В.М. Лісовський // Наукові праці – Політичні науки. – Видання ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – Вип. 166. – Т.178. – С. 56–58.

5. Михальченко М. Корупція в Україні: політико-філософський аналіз: Монографія / М.Михальченко, О.Михальченко, С.Невмержицький. – К.: ІПІЕНД ім. І.Кураса НАН України, 2010. – 615 с.

6. Обушний М.І. Партологія: Навчальний посібник / М.І. Обушний, М.В. Примуш, Ю.Р. Шведа; За ред. М.І. Обушного. – К.: Арістей, 2006. – 432 с.

7. Острогорский М.Я. Демократия и политические партии / М.Я. Острогорский. – М.: РОСПЭН, 1997. – 639 с.

8. Політичний клас у сучасній Україні: специфіка формування, тенденції розвитку / За заг. ред. Ф.М. Рудича. – К.: Парламентське вид-во, 2010. – 336 с.

9. Рудич Ф.М. Політичний режим в Україні: спроба політологічного аналізу / Ф.М. Рудич // Політичний менеджмент. – 2011. – №2 (47). – С. 3–14.

10. Череватий С. Політична ідеологія як складова суспільної свідомості / С.Череватий // Політичний менеджмент. – 2010. – №3 (42). – С. 51–57.

11. Філософія політики: [підручник] / НАН України; АПН України; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К.: Знання України, 2003. – 399 с.

12. Шведа Ю.Р. Партії та вибори: енциклопедичний словник / Р.М. Шведа. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2010. – 750 с.

13. Швирков О. Партія – ФПГ як ключовий елемент української партійної системи / О.Швирков // Політичний менеджмент. – К., 2011. – №2. – С. 77–85.

References

1. Feen.G.–Y. Rozvitok partlynih sistem u postkomunistichnih krayinah ES. – 2007. – 15 s. // Sayt Predstavnistva Fondu im. Konrada Adenauera v Ukraini [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.kas.de/wf/doc/kas_10201-544-13-30.pdf.

2. Dmitrenko M. Politichna sistema Ukrainy: rozvitok v umovah globalizatsiyi ta informatsiyanoi revolyutsiyi [Teksti] / M.A. Dmitrenko: Nats. ped. un-t im. M.P. Dragomanova, In-t operativ. diyaln. ta derzh. bezpeki. – K.: Znannya Ukrainy, 2008. – 544 s.

3. Kononchuk S.G. Partiyina sistema Ukrainy: Ideologichniy vimir / Svitlana Kononchuk, Oleg Yarosh; Ukr. Ne zalezh. Tsentri polit. doslidzh. – K.: [Agenstvo “Ukrayina”], 2010. – 76 s.

4. Lisovskiy V.M. Politichna i partiynaya ideologiya ukrayinskogo suspiylstva: ryznovektornist ta perspektiva rozvitku / V.M. Lisovskiy // Naukovi pratsi – Politichni nauki. – Vidannya ChDU im. Petra Mogili, 2012. – Vip. 166. – T.178. – S.56–58.

5. Mihalchenko M. Koruptsiya v Ukraini: politiko-filosofskiy analiz: Monografiya / M.Mihalchenko, O.Mihalchenko, E.Nevmerzhitskiy. – K.: IPIEND im. I.Kurasa NAN Ukrainy, 2010. – 615 s.

6. Obushniy M.I. Partologiya: Navchalniy posibnik / M.I. Obushniy, M.V. Primush, Yu.R. Shveda; Za red. M.I. Obushnogo. – K.: Aristey, 2006. – 432 s.

7. Ostrogorskiy M.Ya. Demokratiya i politicheskie partii / M.Ya. Ostrogorskiy. – M.: ROSPEN, 1997. – 639 s.

8. Politichniy klas u suchasniy Ukraini: spetsifika formuvannya, tendentsiyi rozvitku / Za zag. red. F.M. Rudicha. – K.: Parlamentske vid-vo, 2010. – 336 s.

9. Rudich F.M. Politichniy rezhim v Ukraini: spoba politologichnogo analizu / F.M. Rudich // Politichniy menedzhment. – 2011. – №2 (47). – S.3–14.

10. Cherevatiy S. Politichna ideologiya yak skladova suspiynoyi svidomosti / S.Cherevatiy // Politichniy menedzhment. – 2010. – №3 (42). – S.51–57.

11. Filosofiya politiki: [pidruchnik] / NAN Ukrainy; APN Ukrainy; Kiyivskiy natsionalniy un-t im. Tarasa Shevchenka. – K.: Znannya Ukrainy, 2003. – 399 s.

12. Shveda Yu.R. Partiyi ta vibori: entsiklopedichniy slovnik / R.M. Shveda. – Lviv: LNU im. I.Franka, 2010. – 750 s.

13. Shvirkov O. Partiya – FPG yak klyuchoviy element ukrayinskoyi partiynoyi sistemi / O.Shvirkov // Politichniy menedzhment. – K., 2011. – №2. – S.77–85.

Morar N.V., doctor of political Sciences, Professor the philosophy and sociology Department, Taurian state agrotechnological university (Ukraine, Melitopol), morar.nikolay@mail.ru

Party ideology of modern Ukraine: state and prospects

Investigated and determined the place and the role of party ideology in contemporary Ukraine. It is emphasized that the most effective way of converting the will of the individuals in the collective will, ensuring the participation of citizens in shaping the policy of the state is precisely the political parties, each of which has its own ideological principles, a system of norms and values, oriented and designed for a specific social group.

Analyzed the condition and prospects of development of party ideology. In this context, the conclusion is made that for the time that has elapsed since the day of independence of Ukraine, practically no one political party has failed to become a powerful ideological force that would be for a certain period of time carried out more or less significant influence on socio-political process in the state. Party ideology abstract, not focused and do not have specific values. Party leaders, party elites not charismatic, not bright. No leader of the most influential political forces in Ukraine will not be able, perhaps, to answer the question: what kind of ideology he confesses?

Updated and the necessity for formation of consolidation ideology, reproduction system of values, which would unite the participants of the political process, capable to consolidate the Ukrainian society and to lead the Ukrainian people into harmony and prosperity.

In our opinion, the key values of the ideology of any party should be the feeling of responsibility for the destiny of the country, patriotism, humanism, democracy, social justice. These are the main directions of party ideology in the formation of public thought and civic education.

Keywords: political ideology, political party, party ideology, party leader, political process, political system.

Morar N.V., doctor of political sciences, professor of the department of philosophy and sociology, Taurian state agrotechnological university (Ukraine, Melitopol), morar.nikolay@mail.ru

Партийная идеология современной Украины: состояние и перспективы

Исследуется и определяется место и роль партийной идеологии в современной Украине. Подчеркивается, что наиболее действенным средством преобразования воли индивидов в коллективную волю, обеспечение участия граждан в формировании политики государства есть именно политические партии, каждая из которых имеет собственные идеологические принципы, систему норм и ценностей, которые ориентированы и рассчитаны на конкретные социальные группы.

Анализируется состояние и перспективы развития партийной идеологии. В этом контексте делается вывод, что за время, которое прошло со дня провозглашения независимости Украины, практически ни одной политической партии так и не удалось стать мощной идеологической силой, которая бы в течение определенного времени осуществляла более или менее существенное влияние на социально-политический процесс в государстве. Партийные идеологии абстрактны, не целенаправлены и не имеют конкретного ценностного содержания. Партийные лидеры, партийные элиты не харизматичны, не яркие. Никакой лидер из наиболее влиятельных политических сил в Украине не сможет, наверное, дать ответ на вопрос: какую идеологию он исповедует?

Актуализируется и обосновывается необходимость формирования консолидационной идеологии, воспроизведение системы ценностей, которые бы объединяли участников политического процесса, способных консолидировать украинское общество и привести украинский народ к согласию и процветанию.

На наш взгляд, ключевыми ценностями идеологии любой партии должно стать ощущение ответственности за судьбу страны, патриотизм, гуманизм, демократия, социальная справедливость. Это и есть основные направления партийной идеологии в формировании общественной мысли и гражданского воспитания.

Ключевые слова: политическая идеология, политическая партия, партийная идеология, партийный лидер, политический процесс, политическая система.

* * *